

Yevheniia Rudenko,
ORCID <http://orcid.org/0009-0002-4915-429X>,
Junior Researcher,
Department of Information and Communication Technologies,
Institute of Information Technologies,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
e-mail: rudenkoyv@nbuv.gov.ua

Regulatory and legal framework for the development of library electronic resources in Ukraine

The documents of the current regulatory framework of Ukraine, relating to the development of electronic resources in Ukrainian libraries, are considered. The essence of the main regulatory and legal acts, relating to the use of electronic resources in the work of libraries, is set out. It is established that the vast majority of the presented documents actively contribute to the development of the information and library sphere, however, some of them are of an abstract and declarative nature.

Keywords: legislative framework; legal principles; electronic library, digital service, information platforms

Міськов Геннадій Васильович,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4135-8880>,
молодший науковий співробітник,
відділ наукового інформаційного-аналітичного супроводу освіти,
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національної академії педагогічних наук України,
Київ, Україна
e-mail: ittek@ukr.net

Трансформація бібліотек України в умовах інтеграції у цифрову інфраструктуру знань: стратегічні виклики та інноваційні рішення

Сучасні бібліотеки України стоять перед викликом трансформації: від традиційних сховищ до центрів інтеграції в цифрову інфраструктуру знань. Робота присвячена аналізу стратегічних викликів, пов'язаних із цим процесом, зокрема, відсутністю єдиної державної політики, недостатнім фінансуванням та правовими обмеженнями. Досліджуються інноваційні рішення, що сприятимуть успішній цифровізації, зокрема, розвиток інституційних репозитаріїв, оцифрування фондів та підвищення цифрової грамотності користувачів і персоналу.

Ключові слова: репозитарії, оцифрування, підвищення грамотності.

Постановка проблеми. В епоху глобальної цифровізації та становлення суспільства знань українські бібліотеки опинилися на важливому етапі своєї еволюції. Вони більше не можуть виконувати лише традиційну функцію зберігання друкованих фондів. Сучасні виклики вимагають від бібліотек активної інтеграції в цифрову інфраструктуру знань, що включає відкритий доступ до наукових даних, електронні репозитарії, цифрові архіви та мережеву взаємодію.

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю подолання значного розриву між традиційною моделлю бібліотечної діяльності та вимогами сучасної науково-інформаційної спільноти. Попри окремі успіхи, більшість українських бібліотек стикаються з системними проблемами, які перешкоджають їхній повноцінній трансформації. До основних із них належать:

- Відсутність єдиної національної стратегії цифровізації бібліотечної сфери, що призводить до розрізнених і часто неефективних ініціатив;
- Недостатнє фінансування для модернізації технічної бази, придбання програмного забезпечення та створення високоякісних електронних ресурсів;
- Правові бар'єри, пов'язані з оцифруванням фондів, авторським правом та забезпеченням відкритого доступу;
- Низький рівень цифрової грамотності частини персоналу, що ускладнює впровадження інноваційних сервісів.

Ці проблеми не лише гальмують розвиток самих бібліотек, а й обмежують доступ українських вчених, студентів та громадян до актуальної інформації. Таким чином, дослідження стратегічних викликів та пошук інноваційних рішень для інтеграції бібліотек у цифрову інфраструктуру знань є ключовим завданням для забезпечення їхньої життєздатності та конкурентоспроможності в майбутньому.

Виклад основних матеріалів дослідження. Трансформація українських бібліотек у цифровій інфраструктурі знань є незворотним і стратегічно важливим процесом. Цей перехід несе в собі значні виклики, які потребують комплексного аналізу та системних рішень. Насамперед, ключовим бар'єром є відсутність єдиної національної політики у сфері цифровізації бібліотек. Це призводить до хаотичного розвитку електронних ресурсів, дублювання проєктів та неефективного використання обмежених ресурсів.

Другий важливий виклик – це фінансове забезпечення. Бібліотеки не мають достатнього фінансування для придбання високотехнологічного обладнання, програмного забезпечення для управління електронними колекціями та їх довготривалого зберігання. Це гальмує як процес оцифрування фондів, так і створення сучасних електронних сервісів, які б відповідали світовим стандартам.

Крім того, існує проблема правового регулювання. Чинне законодавство не завжди відповідає потребам цифрової епохи, особливо у сфері авторського права. Це створює перешкоди для створення відкритих репозитаріїв і широкого доступу до оцифрованих матеріалів.

Щоб подолати ці виклики, необхідно впроваджувати інноваційні рішення. Одним із них є створення єдиної національної платформи для електронних ресурсів, яка б забезпечила інтеграцію баз даних різних бібліотек. Це дозволить користувачам отримувати доступ до інформації з «єдиного вікна», що значно спростить пошук і використання матеріалів.

Також критично важливим є розвиток інституційних репозитаріїв, які є фундаментом для відкритої науки. Ці репозитарії не лише забезпечують довготривале зберігання наукових публікацій, а й підвищують видимість українських дослідників на міжнародній арені. Бібліотеки, у свою чергу, можуть відігравати ключову роль у їх адмініструванні та наданні консультацій щодо публікаційної етики.

Нарешті, не менш важливим є підвищення кваліфікації персоналу. Бібліотекарі повинні стати не просто зберігачами книг, а й консультантами з цифрової грамот-

ності, спеціалістами з управління метаданими та фахівцями у сфері інформаційних технологій. Проведення регулярних тренінгів та семінарів дозволить адаптувати наявні кадри до нових вимог.

Підсумовуючи, успішна інтеграція українських бібліотек у цифрову інфраструктуру знань вимагає скоординованих дій на державному рівні, достатнього фінансування та активного впровадження інноваційних технологій і підходів. Це дозволить не лише зберегти та примножити національну наукову та культурну спадщину, а й забезпечити її доступність для майбутніх поколінь.

Висновки. Трансформація бібліотек в Україні в умовах інтеграції до цифрової інфраструктури знань є не просто трендом, а стратегічною необхідністю. Дослідження показало, що попри значні виклики, пов'язані з відсутністю єдиної державної політики, недостатнім фінансуванням та правовими обмеженнями, існує чітке розуміння шляхів розвитку.

Бібліотеки майбутнього – це не лише сховища, а й ключові гравці в системі наукових комунікацій. Їхня успішна інтеграція в цифрову екосистему залежить від трьох основних напрямів:

- Інституційне забезпечення. Необхідність створення єдиної національної стратегії та платформи, яка об'єднає розрізнені ініціативи та забезпечить синергію зусиль.

- Інноваційно-технологічний розвиток. Інвестування в оцифрування фондів, створення та розвиток інституційних репозитаріїв, а також впровадження сучасних ІТ-рішень.

- Людський капітал. Підвищення рівня цифрової грамотності бібліотечного персоналу, що дозволить ефективно управляти новими сервісами та надавати якісні консультації користувачам.

Успішна реалізація цих кроків дозволить українським бібліотекам не лише зберегти свою актуальність, а й стати повноцінними учасниками світової науково-інформаційної спільноти, сприяючи відкритості та доступності знань в Україні.

Hennadii Miskov,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4135-8880>,

Junior Researcher,

Department of Scientific Information and Analytical Support of Education,

V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: ittek@ukr.net

Library Transformation in Ukraine Amidst Integration into the Digital Knowledge Infrastructure: Strategic Challenges and Innovative Solutions

Modern Ukrainian libraries face the challenge of transformation: from traditional repositories to centers for integration into the digital knowledge infrastructure. This paper analyzes the strategic challenges of this process, including the lack of a unified state policy, insufficient funding, and legal constraints. The research explores innovative solutions that will contribute to successful digitalization, such as the development of institutional repositories, the digitization of collections, and the improvement of digital literacy among users and staff.

Keywords: repositories, digitization, digital literacy.